

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 13 februari 1936 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i 21 kap. 10 § lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 73, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Per Andersson* hemställt, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för riksdagen av förslag till sådan ändrad lydelse av 21 kap. 10 § jorddelningslagen, att därigenom större trygghet vinnes, att sakägare och andra erhålla känedom om dag för ägodelningsrätts sammanträde.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Beträffande kungörande av laga skifte äro i 3 kap. 1 och 2 §§ jorddelningslagen meddelade följande bestämmelser: Om tid och ställe för första sammanträdet skall lantmätaren utfärda kungörelse, som skall minst fjorton dagar förut uppläsas i kyrkan för den eller de församlingar, där skifteslaget är beläget, samt, där särskilda förhållanden därtill föranleda, minst fjorton dagar före sammanträdet införas i en eller flera av ortens tidningar. Vidare åligger det lantmätaren att minst fjorton dagar före sammanträdet för befordran med posten avlämna tjänsteskrivelser med kallelse till sammanträdet till envar, som enligt senaste mantalslängd eller eljest tillgängliga uppgifter är delägare i skifteslaget, ävensom till de i ansökningen om skiftet uppgivna eller för lantmätaren eljest kända innehavare av servitut, vilkas rätt må vara beroende av förrättningen. Om någon delägare är å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt vid skiftet, och någon icke är förordnad eller eljest vederligen behörig att för honom tala och svara, åligger det lantmätaren att för förordnande av god man för sådan delägare göra anmälan, som avses i 11 kap. 4 § lagen om förmynderskap. Slutligen skall lantmätaren, därest laga skifte angår fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, för förordnande av allmänt ombud i god tid insända underrättelse om skiftet till Konungens befallningshavande ävensom, i fall laga skifte skall äga rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, minst fjorton dagar före sammanträdet underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe därför. Sakägares utevaro från lagligen kungjord förrättning utgör ej hinder för förrättningens företagande.

Det är sålunda väl sörjt för att vederbörande rättsägare erhålla kännedom om ett laga skifte.

Enligt skiftesstadgan den 9 november 1866 skulle kallelse till första sammanträde för laga skifte ske dels genom kungörelse i kyrka, dels ock genom särskilda skriftliga kallelser till varje delägare, som var mantalsskriven i annan socken än den, där kungörelsen skett.

Det förslag till jorddelningslag, som förelades riksdagen år 1926, innehöll beträffande laga skifte bestämmelser om ett förenklat kallelseförfarande i vissa fall. Voro delägarna i skifteslaget flera än tio, behövde särskilda kallelsebrev icke tillställas alla delägarna utan det var tillfyllest, att kallelse genom rekommenderad tjänsteskrivelse tillställdes en av dem att vara för dem alla tillgänglig. Delgavs kallelse på sådant sätt, skulle underrättelse därom, med uppgift tillika om vilken delägare kallelsen tillställts, intagas i kungörelsen om förrättningen. Var delägare bosatt utom kommun, där skifteslaget eller del därav låg, skulle han dock alltid kallas genom särskild tjänsteskrivelse. Första särskilda utskottet, som behandlade propositionen, ansåg emellertid, att varje sakägare oavsett antalet borde kallas genom personlig tjänsteskrivelse, och föreslog i överensstämmelse härmed ändring av bestämmelsen. Detta förslag biträdades av riksdagen.

I fråga om andra lantmåteriförrättningar enligt jorddelningslagen än laga skifte skola de beträffande laga skifte givna föreskrifterna om kungörelser och kallelser i tillämpliga delar lända till efterrättelse. I fråga om kungörande av sammanträde för bestämmande och utmärkande av rågång eller annan fastighetsgräns eller för ägoutbyte gälla dock i vissa hänseenden avvikande bestämmelser.

Utskottet övergår härefter till att i korthet redogöra för ägodelningsrättens befattning med jorddelningsmål. Vissa beslut under jorddelningsförrättning eller tvister, som uppkommit vid sådan förrättning, skola underställas ägodelningsrättens prövning. Mot beslut eller åtgärd under jorddelningsförrättning må talan som regel fullföljas till ägodelningsrätten genom besvär. I ett fåtal fall kan stämning uttagas till ägodelningsrätt. Prövning av frågan, huruvida en avslutad jorddelningsförrättning kan fastställas, åvilar som regel i första hand överlantmätaren i fråga om flertalet avstyckningar samt ägodelningsdomaren beträffande vissa avstyckningar samt annan förrättning än avstyckning. Då talan fullföljts mot avslutad jorddelningsförrättning, skall ägodelningsrätten i sammanhang med besvärens avgörande pröva förrättningen till alla delar. Därest överlantmätaren resp. ägodelningsdomaren vid sin prövning av en jorddelningsförrättning finner anledning antaga, att förrättningen icke är lagligen beskaffad, skall frågan om fastställelse hänskjutas till ägodelningsrätten.

Enligt 21 kap. 10 § jorddelningslagen skall ägodelningsdomaren utfärda kungörelse angående sammanträde med ägodelningsrätt samt de mål, som därvid skola förekomma. Kungörelsen skall sist 14 dagar före sammanträdet uppläsas i kyrkan för den eller de församlingar, där den jord, varom är frå-

ga, ligger. Ägodelningsdomaren skall inom samma tid kalla ägodelningsnämndemän, allmänna ombud och, där så prövas erforderligt, förrättningslantmätaren till sammanträdet.

Någon skyldighet att tillsända enskilda delägare personliga kallelser föreligger sålunda icke.

21 kap. 10 § jorddelningslagen gäller utsättande av sammanträde med ägodelningsrätt i allmänhet, oberoende av vilket eller vilka mål eller ärenden vid sammanträdet skola handläggas.

Sedan kungörelse och kallelse ägt rum i behörig ordning får, enligt 21 kap. 30 § jorddelningslagen, till ägodelningsrätten annorledes än genom stämning inkommet mål företagas till avgörande utan hinder av delägars, allmänt ombuds eller förrättningslantmätarens utevaro.

I motionen framhålles, att parter i talrika fall icke inställt sig vid ägodelningsrätten uteslutande av det skäl, att de icke haft kännedom om sammanträdet, varigenom konsekvenser kunnat uppstå, som ur den allmänna rättssäkerhetens synpunkt måste anses ytterst betänkliga. Motionären ifrågasätter, att 21 kap. 10 § jorddelningslagen kompletteras med en bestämmelse av innebörd, att samtidigt med kungörelsens utfärdande underrättelse avsändes med posten till kända sakägare samt uppopslista anslås å rättens dörr.

Beträffande förfarandet vid klagan över ägodelningsrättens utslag vill utskottet allenast nämna, att då besvär över sådant utslag inkommit till ägodelningsdomaren, skall denne, enligt 21 kap. 55 § jorddelningslagen, som regel genast översända avskrifter av besvärshandlingarna till den delägare, som blivit utsedd att förvara förrättningshandlingarna, eller, om denne är klagande eller icke någon är utsedd att förvara förrättningshandlingarna eller hinder eljest möter, till annan delägare. Ägodelningsdomaren skall vidare genom kungörelse i kyrkan förelägga de icke klagande delägarna att inom trettio dagar från kungörandet till ägodelningsdomaren ingiva eller insända förklaring över besvären. Kungörelsen skall innehålla uppgift å den person, till vilken avskrifterna blivit översända.

Utskottet vill slutligen erinra, att första lagutskottet innevarande riksdag i anledning av två motioner, I:30 och II:124, i sitt utlåtande nr 3 hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t snarast ville föranstalta om erforderlig ytterligare utredning angående inskränkning av kungörelseläsandet i kyrkorna samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda.

Första lagutskottet, som i sitt utlåtande erinrat om de framställningar hos Kungl. Maj:t, som vid skilda tillfällen och från olika håll, bl. a. av kyrkomötet i skrivelse den 1 december 1934, gjorts rörande avskaffande eller begränsning av kungörelseläsandet vid de allmänna gudstjänsterna i kyrkorna, har framhållit, att i de flesta fall, där uppläsningen i kyrkan skulle kunna avskaffas, den måste ersättas av ett annat förfarande, varvid utskottet särskilt tänkt på möjligheten att anslå offentliga meddelanden på kommunala anslagstavlor eller att kungöra dem genom annonser i pressen.

Det måste anses vara av vikt, att underrättelse om ägodelningsrätts sammanträde på ett betryggande sätt lämnas sakägarna i de mål, som skola förekomma å sammanträdet. Enligt 21 kap. 10 § jorddelningslagen föreligger ingen skyldighet att lämna enskilda sakägare sådan underrättelse annorledes än genom kungörelse i kyrka. I vida kretsar torde den uppfattningen råda, att detta sätt för kungörande av ett sammanträde icke är tillfredsställande. Tid efter annan ha framställningar gjorts om avskaffande eller begränsning av uppläsandet av världsliga kungörelser i kyrkorna. Såsom skäl härför har åberopats, bland annat, att på många håll kyrkorna stode i det närmaste tomma under kungörelseläsandet samt att på grund av svårigheten att rätt fatta och minnas åtminstone ett något utförligare muntligt meddelande jämväl kyrkobesökarna redan nu i många fall vore hänvisade till att på annat sätt erhålla närmare kännedom om för dem mera viktiga ärenden. Enligt utskottets förmenande är det av behovet påkallat, att sammanträden med ägodelningsrätt tillkännagivas för enskilda sakägare på ett mera betryggande sätt än vad för närvarande är fallet. När det gäller att taga ställning till frågan om det lämpligaste sättet att förmedla kännedom om ifrågavarande sammanträden, komma givetvis olika möjligheter under övervägande. Utskottet vill härutinnan endast framhålla, att underrättelse genom personlig skrivelse till varje känd rättsägare givetvis är synnerligen ändamålsenlig samt att i många fall införande av kungörelse i någon i orten spridd tidning utgör ett verksamt sätt att bringa kungörelsen till vederbörandes kännedom.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av förevarande motion, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till sådan ändrad lydelse av 21 kap. 10 § jorddelningslagen, att därigenom större trygghet vinnes, att sakägare erhålla kännedom om tid och plats för ägodelningsrätts sammanträde samt om de mål, som därvid skola förekomma.

Stockholm den 13 februari 1936.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder**, *Frändén, Sigfrid Hansson, Gustaf Tamm, Sam Larsson, Hagman* och *P. Sandström*;

från andra kammaren: herrar *Österström, Hage, Johanson* i Hallagården*, *Olovson* i Västerås, *Skoglund, Pettersson* i Hällbacken, *Hansson* i Trollhättan och *Sandström* i Sollefteå.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.